

الشيخ محمد بن عبد الله

شرایط کیفی داوطلبان انتخابات

تحلیل حقوقی شاخص‌های التزام به ولایت فقیه، سلامت اخلاقی و
اقتصادی داوطلبان در انتخابات مجلس شورای اسلامی
مبتنی بر بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات

نویسنده:

علیرضا کریم‌خانی

ناظر علمی:

دکتر امین‌اله زمانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری)

پژشکده شورای نگهبان

سرشناسه: کریم خانی، علیرضا، ۱۳۷۸-

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام، Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور: شرایط کیفی داوطلبان انتخابات : تحلیل حقوقی شاخص‌های التزام به ولایت فقیه، سلامت اخلاقی و اقتصادی داوطلبان در انتخابات مجلس شورای اسلامی مبتنی بر بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات/علیرضا کریم‌خانی.

مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۴.

مشخصات ظاهری: ۲۳۰ ص.؛ جدول: ۵/۱۴×۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۷۱-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: ص.ع. به انگلیسی: Alireza Karimkhani. The Non-objective conditions of candidates in the parliamentary elections.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۱۸-۲۲۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی -- انتخابات، موضوع: Iran. Males-e Shora-ye Eslami -- Elections

موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی -- قوانین و مقررات

موضوع: Iran. Islamic Parliament -- Elections -- Law and legislation

موضوع: نمایندگان مجلس -- ایران، Iran -- Legislators

شناسه افزوده: شورای نگهبان، پژوهشکده

رده بندی کنگره: JQ1W8V/5

رده بندی دیویی: ۳۲۸/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۲۷۵۸۸۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

شرایط کیفی داوطلبان انتخابات

تحلیل حقوقی شاخص‌های التزام به ولایت فقیه، سلامت اخلاقی و اقتصادی داوطلبان در
انتخابات مجلس شورای اسلامی
مبتنی بر بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات

نویسنده:

علیرضا کریم‌خانی

ناظر علمی:

دکتر امین‌اله زمانی

(عضو هیأت علمی دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری)

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۴۰۴

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۷۱-۱

نشانی: خیابان شهید بهشتی^(۵)، خیابان سرافراز، کوچه پنجم، پلاک ۱۱

nashr-rc.ir ccri.ac.ir

شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

فهرست مطالب

مقدمه ----- ۱

فصل اول:

مفاهیم نظری و مبانی پژوهش ----- ۹

مبحث اول: مفاهیم نظری ----- ۱۰

گفتار اول: سیاست‌های کلی نظام ----- ۱۰

گفتار دوم: ولایت فقیه ----- ۱۲

گفتار سوم: التزام ----- ۱۴

گفتار چهارم: سلامت اخلاقی ----- ۱۷

گفتار پنجم: سلامت اقتصادی ----- ۱۹

گفتار ششم: نظارت بر انتخابات ----- ۲۰

بند اول: نظارت بر شرایط انتخاب‌شوندگان و ضرورت آن ----- ۲۴

بند دوم: صلاحیت شورای نگهبان در نظارت بر انتخابات ----- ۲۵

مبحث دوم: مبانی پژوهش ----- ۳۲

گفتار اول: انتخاب‌پذیری ----- ۳۲

بند اول: رویکرد حق‌گرا ----- ۳۳

بند دوم: نقد رویکرد حق‌گرا و تبیین رویکرد احراز ----- ۳۸

گفتار دوم: تبیین نظریه لزوم احراز صلاحیت ----- ۴۱

گفتار سوم: اصل تناسب در شرایط نمایندگی ----- ۴۶

فصل دوم:

- شرایط داوطلبان در پرتو بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات ----- ۵۱
- _____ مبحث اول: شرایط انتخاب‌شوندگان انتخابات ----- ۵۲
- _____ گفتار اول: شرایط عام انتخاب‌شوندگی در ایران ----- ۵۲
- _____ گفتار دوم: شرایط خاص انتخاب‌شوندگی در ایران ----- ۵۸
- _____ گفتار سوم: شرایط عینی ----- ۶۰
- _____ گفتار چهارم: شرایط کیفی ----- ۶۰
- _____ مبحث دوم: التزام به ولایت فقیه ----- ۶۳
- _____ گفتار اول: التزام به ولایت فقیه در قوانین و مقررات ----- ۶۳
- _____ گفتار دوم: مفهوم التزام عملی در بیان ولی فقیه ----- ۶۷
- _____ بند اول: امام خمینی^(ره) ----- ۶۷
- _____ بند دوم: آیت‌ا... خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) ----- ۶۸
- _____ گفتار سوم: حکم حکومتی به مثابه یک متعلق التزام ----- ۷۱
- _____ بند اول: تعیین سیاست‌های کلی نظام ----- ۷۵
- _____ بند دوم: حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه‌گانه ----- ۷۷
- _____ بند سوم: حل معضلات نظام که از طریق عادی قابل حل نیست، از طریق
مجمع تشخیص مصلحت نظام ----- ۷۸
- _____ گفتار چهارم: قرابت التزام به ولایت فقیه با مفهوم پابندی به نظام سیاسی در
کشورهای دیگر ----- ۷۹
- _____ مبحث سوم: سلامت اخلاقی در قانون انتخابات مجلس ----- ۸۷
- _____ گفتار اول: بررسی مفهوم سوء شهرت در قوانین و مقررات ----- ۸۹
- _____ گفتار سوم: پابندی به اصول شرعی به مثابه سلامت اخلاقی ----- ۹۹

- _____ بند اول: اعتقاد و التزام عملی به اسلام ----- ۹۹
- _____ بند دوم: ارتداد ----- ۱۰۳
- _____ بند سوم: حدود ----- ۱۰۴
- _____ بند چهارم: متجاهرین به فسق ----- ۱۰۴
- _____ بند پنجم: ثبات عقیده برای غیرمسلمانان ----- ۱۰۵
- _____ مبحث چهارم: سلامت اقتصادی ----- ۱۰۶
- _____ گفتار اول: سلامت اقتصادی در قوانین انتخاباتی ----- ۱۰۷
- _____ بند اول: اهلیت استیفای حقوق اقتصادی ----- ۱۰۷
- _____ بند دوم: جرائم و تخلفات اقتصادی ----- ۱۰۹
- _____ بند سوم: شفافیت هزینه‌های انتخاباتی ----- ۱۱۹
- _____ گفتار دوم: متداول بودن گنجاندن شروط اقتصادی در قوانین انتخاباتی --- ۱۲۲

فصل سوم:

تحلیل حقوقی شرایط کیفی داوطلبان و سنجش‌پذیر کردن آن‌ها - ۱۲۵

- _____ مبحث اول: رویکرد عملی شورای نگهبان نسبت به شرایط کیفی داوطلبان
- _____ انتخابات ----- ۱۲۶
- _____ گفتار اول: نظرات شورای نگهبان راجع به مصوبات مجلس در خصوص
- _____ اصلاح قوانین انتخابات ----- ۱۲۷
- _____ بند اول: طرح اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب
- _____ ۱۳۷۴/۰۵/۲۵ ----- ۱۲۷
- _____ بند دوم: طرح الحاق دو تبصره به ماده (۲۸) قانون انتخابات مجلس
- _____ شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۰۹/۰۷ ----- ۱۲۸

- _____ بند سوم: لایحه اصلاح قانون انتخابات مصوب ۱۳۸۱/۱۲/۲۴ ----- ۱۳۰
- _____ بند چهارم: طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی
- _____ مصوب ۱۳۹۸/۰۲/۰۳ ----- ۱۳۴
- _____ گفتار دوم: رویکرد عملی شورای نگهبان در نظارت بر صلاحیت داوطلبان
- _____ انتخابات ----- ۱۳۹
- _____ بند اول: اظهارات رسانه‌ای اعضای شورای نگهبان ----- ۱۴۰
- _____ بند دوم: اسناد منتشر شده از سوی داوطلبان ----- ۱۴۲
- _____ بند سوم: دستورالعمل اجرایی فرآیند بررسی صلاحیت داوطلبان (رسیدگی
- تشخیص صلاحیت) نمایندگی مجلس شورای اسلامی ----- ۱۴۶
- _____ بند چهارم: مصاحبه با دست‌اندرکاران انتخابات ----- ۱۴۹
- _____ بند پنجم: مصاحبه با اعضای شورای نگهبان ----- ۱۵۵
- _____ مبحث دوم: تبدیل شرایط کیفی به شرایط سنجش‌پذیر ----- ۱۵۸
- _____ گفتار اول: التزام به ولایت فقیه ----- ۱۵۸
- _____ بند اول: پایبندی به احکام حکومتی، اوامر و رهنمودها (رفتارها) --- ۱۶۰
- _____ بند دوم: عدم اقدام علیه نظام جمهوری اسلامی ----- ۱۶۶
- _____ بند سوم: مواضع و اظهارات ----- ۱۶۸
- _____ بند اول: رعایت منشورها (کدها)ی اخلاقی ----- ۱۷۲
- _____ بند دوم: رعایت اخلاق عمومی ----- ۱۷۸
- _____ بند سوم: پایبندی به موازین شرعی و اعتقادات دینی ----- ۱۸۰
- _____ گفتار سوم: سلامت اقتصادی ----- ۱۸۱
- _____ بند اول: جرائم اقتصادی ----- ۱۸۲
- _____ بند دوم: جرائم علیه اموال ----- ۱۹۶

_____ بند سوم: مفاسد مالی ----- ۱۹۹

_____ بند چهارم: رفتارهای ناسالم اقتصادی ----- ۲۰۰

نتیجه‌گیری و پیشنهادها ----- ۲۰۵

_____ نتیجه‌گیری ----- ۲۰۶

_____ پیشنهادها ----- ۲۱۴

_____ پیشنهاد پژوهشی ----- ۲۱۴

_____ پیشنهاد تقنینی ----- ۲۱۵

_____ پیشنهاد طرح یا لایحه «قانون سنجش شرایط کیفی داوطلبان انتخابات

مجلس شورای اسلامی» ----- ۲۱۵

منابع ----- ۲۱۸

تقدیم به ساحت مقدس امام عصر، مهدی فاطمه عجل الله تعالی فرجه الشریف

و اجداد گرامی اش

و برای تحقق دولت کریمه او

که خون‌های پاکی در راهش بر زمین ریخته

و چشم بزرگانی از خاک انتظارش پر شده...

به امید روزی که پرچم این انقلاب را از نایب برحقش تحویل گرفته و ما

را به سرمنزله مقصود برساند.

سخن ناشر

شورای نگهبان، به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای اساسی جمهوری اسلامی ایران، مسئولیت صیانت از شرع مقدس اسلام، اصول قانون اساسی و سلامت فرآیندهای انتخابات را بر عهده دارد. ایفای این مسئولیت در حوزه های تقنین، تفسیر قانون اساسی و نظارت بر انتخابات، جایگاهی بی بدیل به این نهاد در نظام حقوقی کشور بخشیده است. به پشتوانه این جایگاه، تصمیمات و نظرات شورای نگهبان، تأثیرات عمیقی بر حیات حقوقی و سیاسی کشور بر جای می گذارد؛ از همین رو، فهم صحیح و تحلیلی از مبانی، نظرات و عملکرد این شورا، ضرورتی علمی و ملی تلقی می شود.

پژوهشکده شورای نگهبان با هدف تأمین پشتیبانی علمی و پژوهشی این نهاد، فعالیت خود را از سال ۱۳۷۶ آغاز کرده تا وظایفی همچون ارائه نظرات مشورتی درباره مصوبات مجلس، تبیین مبانی نظری قانون اساسی، مستندسازی نظرات شورا و پژوهش های بنیادین و کاربردی در دو حوزه

قانون اساسی و شورای نگهبان را بر عهده گیرد. این پژوهشکده، ضمن تقویت بنیان‌های نظری نظام حقوقی جمهوری اسلامی، تلاش دارد پیوند میان دانش حقوق عمومی و نیازهای نهادهای اساسی نظام را مستحکم سازد. در امتداد این رسالت، انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان مأموریت دارد تا دستاوردهای پژوهشی، گزارش‌های کارشناسی و تألیفات علمی این مجموعه را در قالب آثاری مستند، نظام‌مند و قابل استفاده برای جامعه علمی کشور منتشر کند. این آثار با تمرکز بر موضوعاتی چون قانون اساسی، نظارت تقنینی و شرعی، نظام انتخابات، فقه حکمرانی، حقوق اساسی و مطالعات تطبیقی، پاسخ‌گوی نیازهای استادان، پژوهشگران، دانشجویان و سیاست‌گذاران در حوزه حقوق عمومی است.

انتشارات پژوهشکده، ضمن پایبندی به معیارهای علمی و توجه به دقت حقوقی، بر آن است تا نقشی مؤثر در اعتلای گفتمان قانون اساسی ایفا کند و مرجع تخصصی نشر حقوق اساسی باشد. از نقدهای علمی و پیشنهادی دلسوزانه شما مخاطبان گرامی استقبال می‌کنیم و ارتقای کیفی آثار خود را مرهون این همراهی می‌دانیم.

انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان

پاییز ۱۴۰۴

مقدمه

اصل ۶۲ قانون اساسی تعیین «شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان و کیفیت انتخابات مجلس» را برعهده قانون‌گذار قرار داده است. با نگاه به قوانین انتخاباتی متوجه برخی ویژگی‌های کیفی به‌عنوان بخشی از شرایط انتخاب‌شوندگان می‌شویم که به‌گفته اغلب علمای حقوق، سنجش و احراز وجود این ویژگی‌ها در داوطلبان شرکت در انتخابات، کاری دشوار به نظر می‌رسد. از جمله مسائلی که در هر دوره انتخابات باعث ایجاد ابهاماتی در افکار عمومی شده، این ویژگی‌ها و شاخص‌های کیفی هستند که در فرایند بررسی صلاحیت داوطلبان موردنظر نهادهای بررسی‌کننده صلاحیت قرار می‌گیرند. همین مسئله باعث شد تا در سال ۱۳۹۵ با ابلاغ سیاست‌های کلی انتخابات، این موضوع نیز موردنظر سیاست‌گذار قرار گیرد. در بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات، تعیین دقیق معیارها و شاخص‌ها و شرایط عمومی و اختصاصی داوطلبان در چارچوب قانون اساسی با تأکید بر کارآمدی علمی،

جسمی و شایستگی متناسب با مسؤولیت‌های مربوط و تعهد به اسلام، انقلاب و نظام اسلامی و قانون اساسی به‌ویژه التزام به ولایت‌فقیه و سلامت اخلاقی-اقتصادی مطالبه شده است.

پیچیدگی و غامض بودن تعریف عینی و سنجش‌پذیر از ویژگی‌های کیفی مطرح شده، باعث شده تا کمتر کسی برای حل این مسئله تلاش کند، بلکه اغلب با پاک کردن صورت مسئله، اصل لزوم احراز وجود چنین ویژگی‌هایی برای داوطلبان انتخابات انکار شده است. حال آنکه این ویژگی‌ها، به‌خصوص مسئله التزام به ولایت‌فقیه با توجه به ماهیت نظام جمهوری اسلامی ایران، برای داوطلبان ضروری به‌نظر می‌رسد.

برای توضیح اهمیت ارائه تعریف شفاف و سنجش‌پذیر از ویژگی‌های کیفی لازم برای داوطلبان انتخابات باید گفت یکی از دغدغه‌های علمای حقوق و شهروندان، محدود نشدن انتخاب‌پذیری و آزادی انتخاب نمایندگان سیاسی به‌عنوان یکی از حق‌های بشری است؛ درعین حال، این حق باید در چارچوب نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران سازگار شود. هرچند تلقی مسئله انتخاب‌پذیری به‌عنوان یک «حق» مورد مناقشه است اما با پذیرش این پیش‌فرض به‌عنوان یکی از ملزومات اعمال مردم‌سالاری می‌توان ادعا کرد تعیین مرزهای این حق و محدودیت‌های موجود برای آن، حائز اهمیت است. مشخص نبودن مرزهای تعریف ویژگی‌های کیفی برای داوطلبان انتخابات، همواره شبههٔ مداخله سلیقه‌ای در بررسی صلاحیت آنان را تقویت کرده؛ در نتیجه برای افزایش اعتماد به نهادهای بررسی‌کننده صلاحیت داوطلبان و مصونیت آنان از این‌گونه اتهامات باید شاخص‌های احراز ویژگی‌های

موردنیاز برای داوطلبان را تا حد ممکن عینی و سنجش‌پذیر نمود. همچنین ابهام در معیارهای احراز ویژگی‌های کیفی داوطلبان می‌تواند منجر به خدشه در امنیت حقوقی شهروندان شود؛ چراکه از طرفی امکان ارزیابی وضعیت آتی خود را از داوطلبان گرفته، و از طرف دیگر احتمال تفاوت برداشت‌ها در صورت تغییر مقام بررسی‌کننده صلاحیت‌ها و در نتیجه تغییر در نتایج بررسی‌ها را به همراه داشته باشد.

با توجه به اینکه مفاهیم موردنظر این پژوهش همواره مورد مناقشه بوده و در سیاست‌های کلی انتخابات نیز به‌عنوان یکی از اولویت‌های نظام حقوقی کشور مورد تصریح قرار گرفته، نگارنده به دنبال ارائه شاخص‌های سنجش‌پذیر برای ویژگی‌های کیفی طرح شده برای داوطلبان انتخابات، یعنی التزام به ولایت‌فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی آنان است. در نهایت تلاش خواهد شد تا پیشنهادهای تقنینی جهت ورود این شاخص‌های سنجش‌پذیر به نظام حقوقی ایران ارائه گردد.

تعیین نشدن مرزهای مفهوم التزام به ولایت‌فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی داوطلبان انتخابات از طرفی کار را برای بررسی‌کنندگان صلاحیت آنان مشکل نموده و از طرف دیگر زمینه را برای طرح اتهامات مبنی بر اعمال سلیقه در بررسی صلاحیت‌ها نسبت به شورای نگهبان فراهم می‌نماید. با جستجو در منابع موجود به نظر می‌رسد پس از ابلاغ سیاست‌های کلی انتخابات در سال ۱۳۹۵، تلاش جدی در زمینه ارتقای شایسته‌گزینی در انتخاب داوطلبان مجلس شورای اسلامی از طریق تعیین دقیق معیارها و

شاخص‌های التزام به ولایت‌فقیه و سلامت اخلاقی - اقتصادی نشده است.^۱ اهمیت این مسئله با مشاهده ماده (۳) آئین‌نامه نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام ابلاغی ۲۱ شهریور ۱۴۰۲ بیش‌ازپیش نمایان می‌شود. مطابق این ماده پس از ابلاغ هر سیاست کلی، مخاطب اصلی آن موظف است با همکاری سایر مسئولین ذی‌ربط، برنامه جامع تحقق آن سیاست، شامل اقدامات تقنینی و اجرایی لازم را [...] به هیأت عالی نظارت ارسال کند. در تبصره (۲) این ماده، این حکم را در خصوص سیاست‌های کلی قبلی ابلاغ شده، با اولویت سیاست‌های کلی قانون‌گذاری، انتخابات [...] نیز از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه لازم‌الاتباع است. این بدان معناست که پژوهش پیرامون سیاست‌های کلی انتخابات به‌عنوان یکی از خلأهای نظام حقوقی کشور ضروری می‌نماید.

این پژوهش قرار است پاسخ دهد که در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، چگونه می‌توان معیارها و شاخص‌های دقیق شرایط کیفی مدنظر در بند ۱-۱۰ سیاست‌های کلی انتخابات، از قبیل التزام به ولایت‌فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی را تعیین نموده و به آن‌ها قابلیت سنجش‌پذیری داد؟ در خلال پژوهش حاضر به دنبال فهمیدن این نکته هستیم که شورای نگهبان در فرایند بررسی صلاحیت داوطلبان انتخابات چه شاخص‌هایی را

۱. لازم به ذکر است که در این راستا بر مبنای بند «۵» بند «۱۰» سیاست‌های کلی انتخابات، تنها شورای نگهبان «تعریف، معیارها و شرایط لازم برای تشخیص رجل سیاسی، مذهبی و مدیر و مدبر بودن نامزدهای ریاست جمهوری» را تعیین کرده که به موجب مصوبه شماره ۱۰۰/۲۵۰۵۶ ابلاغی ۱۴۰۰/۲/۱۱ اعلام شده است. این معیارها در جلسه ۱۳۹۶/۱۰/۲۰ شورای نگهبان تصویب شده و در ۱۴۰۰/۲/۸ اصلاحاتی در آن صورت گرفته است.

برای سنجش شرایط کیفی مذکور در نظر می‌گیرد؟

به نظر می‌رسد با مراجعه به اسناد حقوقی مانند سیاست‌های کلی نظام، قوانین انتخاباتی و همچنین، رویه عملی نهادهای بررسی‌کننده صلاحیت داوطلبان انتخابات همچون شورای نگهبان، می‌توان شاخص‌های سنجش‌پذیر برای التزام به ولایت فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی داوطلبان به دست داد.

روش تحقیق در این پژوهش توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی است؛ درواقع نگارنده با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای، قوانین و اسناد موجود به بررسی موضوع پرداخته است. البته نگارنده به دلیل کمبود منابع مکتوب، در کنار مطالعات کتابخانه‌ای به مصاحبه با اعضای شورای نگهبان و سایر دست‌اندرکاران نیز توسل جسته و به روش میدانی نیز روی آورده است.

موضوع پژوهشی که در مقابل خود دارید یک موضوع گسترده است که قابلیت پرداختن به همه ابعاد آن در این مقال وجود ندارد. مسئله انتخابات با توجه به برگزاری انتخابات مختلف در کشور و تفاوت اهمیت و جایگاه هر کدام، می‌تواند بسیار گسترده در نظر گرفته شده و شاخص‌های موضوع این پژوهش در هر یک از آن‌ها معنای خاص خود را داشته باشد. طبعاً ارائه شاخص‌هایی که با انتخاب‌شوندگان هر یک از این انتخابات به تفکیک تناسب داشته باشد در این مقال امری ناممکن است.

از طرف دیگر شرایط انتخاب‌شوندگان انتخابات ریاست جمهوری در قانون اساسی تصریح شده و قانون انتخابات ریاست جمهوری نیز عیناً

همان شرایط را تکرار نموده، بنابراین می‌توان گفت برخی از شاخص‌های موضوع این پژوهش در قانون انتخابات ریاست‌جمهوری مصداق پیدا نمی‌کنند که بتوان آن‌ها را بررسی نمود. انتخابات مجلس خبرگان رهبری نیز به‌خاطر قرارگرفتن خود این مجلس در مقام قانون‌گذاری برای تعیین شرایط انتخاب‌شوندگان آن از گستره بحث حاضر خارج گردیده است. قانون اساسی در اصل ۱۰۸ تعیین شرایط انتخاب‌شوندگان انتخابات مجلس شورای اسلامی را برعهده قانون‌گذار نهاده و در نتیجه می‌توان برای ایجاد تغییر در آن، تلاش‌های نتیجه‌بخش‌تری را شاهد بود.

با اینکه قانون انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا نیز مصوب مجلس بوده و بسیاری از شرایط انتخاب‌شوندگان در آن مشابه قانون انتخابات مجلس است، به دلیل دیگری از قلمرو این پژوهش خارج شده است. تمرکز پژوهش حاضر بر روی شورای نگهبان به‌عنوان نهاد ناظر انتخابات است و از آنجاکه قانون انتخابات شوراهای صلاحیت بررسی شرایط انتخاب‌شوندگان این انتخابات را به شورای نگهبان نداده، طبعاً از گستره این پژوهش خارج است. باین‌حال می‌توان شاخص‌های استخراج شده در این پژوهش را به‌تناسب جایگاه، صلاحیت‌های کمتر و حساسیت پایین‌تر اعضای شوراهای محلی نسبت به اعضای مجلس شورای اسلامی، تعدیل و مورد استفاده قرار داد.

بنابراین، می‌توان قلمرو پژوهش پیش‌رو را بررسی شاخص‌های التزام به ولایت‌فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی داوطلبان انتخابات مجلس شورای اسلامی از منظر شورای نگهبان معرفی نمود.

پژوهش حاضر در سه فصل به همراه کلیات و نتیجه‌گیری ساماندهی شده

است. دلیل این تقسیم‌بندی آن است که ابتدا وضعیت موجود بر مبنای قانون انتخابات توصیف شده و در مرحله بعد، از گذرگاه بررسی رویکرد عملی شورای نگهبان، نگاهی تحلیلی به سه شرط موضوع این پایان‌نامه انداخته شود. در فصل نخست به تبیین مفاهیم نظری به‌کاررفته در پژوهش و مبانی بحث‌های پیش‌رو پرداخته خواهد شد. در فصل دوم با بررسی مصادیق موجود برای هر یک شاخص‌های موضوع این پژوهش در قوانین انتخابات مجلس شورای اسلامی، آنچه که از شرایط مذکور برداشت می‌شود توصیف شده و نگاهی تطبیقی نیز به شرایط مشابه در کشورهای دیگر انداخته خواهد شد. در فصل سوم با واکاوی رویکرد شورای نگهبان در بررسی شرایط پیش‌گفته، آنچه که در عمل برای بررسی شرایط مذکور اتفاق می‌افتد تبیین گشته و با طرح مباحثی فراتر از قانون انتخابات مجلس، حدود و ثغور این شرایط دقیق‌تر خواهد شد. در نتیجه‌گیری تلاش می‌شود تا شاخص‌های عینی هر یک از سه مسئله موضوع این پژوهش به دست داده و پیشنهادهای جهت ورود این شاخص‌ها به نظام حقوقی کشور ارائه شود.

بررسی پیشینه این پژوهش گویای آن است که با وجود مطالعات انجام شده در زمینه شرایط انتخاب‌شوندگان، تاکنون شاخص‌های التزام به ولایت‌فقیه، سلامت اخلاقی و سلامت اقتصادی مبتنی بر سیاست‌های کلی انتخابات بررسی نشده‌اند و این پژوهش از این جهت واجد وصف بدیع بودن است. در واقع موضوع پژوهش حاضر به طور اختصاصی و بدین نحو مورد بررسی قرار نگرفته چراکه ابلاغ سیاست‌های کلی انتخابات به نیمه دوم سال ۱۳۹۵ بازمی‌گردد و صرفاً از زمان ابلاغ تاکنون باید منابع چاپ

شده یا تجدید چاپ شده مورد بررسی قرار گیرد. درباره ویژگی های اخلاقی داوطلبان همواره برخی از کتاب های حوزه حقوق اساسی، بخشی از محتوای خود ذیل بخش انتخابات و مبحث ویژگی های انتخاب شوندگان را به مسئله اخلاق و حسن سابقه داوطلبان اختصاص داده اند؛ حال آنکه به نظر می رسد با توجه به اهمیت نظم شرعی در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، شاخص هایی فراتر ارتکاب جرائم و... که در کتاب های حقوق اساسی طرح شده اند مدنظر است. مسائلی مانند اعتقاد و التزام عملی به دین اسلام، حسن سابقه و امانت و تقوی ذیل این بحث گنجانده می شوند. در زمینه سلامت اقتصادی نیز فصل جداگانه ای در منابع مطالعه شده یافت نشد و به نظر می رسد مسائلی مانند ارتکاب جرائم اقتصادی و مالی باید ذیل این مبحث گنجانده شود. لذا نگارنده درصدد نگارش این اثر برآمده تا بتوان تعاریف، شاخص ها و مصادیق دقیقی از شرایط یاد شده به دست داد.